

X. waarin eenige honderd soldaten huishouden.
 Hoofdst. Hieruit blykt dan genoegzaam hoe ellendig de huisvesting der slaven is; niet zo zeer omdat men geene middelen tot derzelve verbetering wil in 't werk stellen, maar omdat zy zelve geene verbetering verkiezen.

Hunne verwaar-
 loozing
 ontrent
 de klee-
 ding.

Zy halen zich daarenboven groot ongemak op den hals, dewyl zy het gantsche jaar door het zelfde kleed dragen, zonder te zien of de slenters 'er by hangen of niet, terwyl egter de Kompagnie jaarlyks tweemaal klederen, hemden en andere noodwendigheden, onder hen laat uitdeelen, welke zy ten eersten verkwanfelen. Zy zyn dus gewoon van kindsgebeente af half naakt te gaan, waardoor hunne huid des zomers genoegzaam gebraden, en des winters, wanneer het lang agtereen regent, verkleumd is. — Hierby komt nog dat velen, des winters, wanneer zy door en door nat zyn, hunne natte klederen als een onder- en boven-bed gebruiken, en daar zonder schroomtusfchen gaan liggen om te slapen.

Van de
 spyzen
 en dran-
 ken der
 slaven.

Het voedsel van deze menschen bestaat genoegzaam uit geheel rauwe spyzen, dewyl zy te lui zyn om voor zichzelve iets te koken. De Kompagnie voorziet hen wel van Vleesch, gezouten Visch, Ryst, Brood, Peper en andere levensmiddelen, maar zy zyn te traag om iets van dit alles behoorlyk te bereiden, ten zy ze 'er door slagen toe genoodzaakt worden. Hunne liefste kost is Haring, die zy met een weinig koude

koude Ryst, in water gekookt, in plaats van Brood, eten. Zy zyn geen liefhebbers van vleesch, omdat het te lastig zoude vallen het zelve klaar te maken, tenzy het zeer vet is, en zy 'er hunne Ryst, in plaats van Boter, mede bereiden kunnen. Hun drank is doorgaans koud Water, indien zy geen gelds genoeg kunnen bescharen om Wyn te koopen. Wanneer zy dien weten te bekommen, zyn zy gewoon denzelven zo onmatig te gebruiken, dat zy 'er geheel door bedwelmd worden. Indien zy onder weg komen te vallen, blyven zy onbeweeglyk op de plaats liggen, en men heeft veel moeite om eenige gewaarwording in hun te verwekken. Voor het overige zyn zy geheel zorgeloos, en bekommeren zich zo weinig over iets, alsof zy dagten dat zy, die hen gekogt hebben, ook voor hun moeten zorgen, en dat zy niets behoeven te doen dan het geen hun uitdruklyk bevolen wordt.

X.
Hoofdst.

Wy moeten hier nog aanteekenen dat De slaven en slavinnen de binnenplaats van het gemelde huis als eene keuken gebruiken, ja dat zy 'er zelfs een Varkenskot van maken, dewyl zy 'er eene meenigte van deze dieren houden, die zy met het afval uit den Tuin van de Kompagnie mesten, en vervolgens verkoopen. Het is zeker dat de lugt hierdoor zeer onrein gemaakt wordt, en dat men, alle deze en verscheidene andere omstandigheden, welke wy kortheids halve met stilzwygen voorbygaan, by elkanderen nemende, geene reden heeft om zich

De slaven mesten vele Varkens.

X. zich te verwonderen dat de slaven fomtyds
 Hoofdft. door zeer gevaarlyke en befnettelyke ziekten
 getroffen worden Dit is, gelyk wy reeds
 gezegd hebben , fomtyds zo ver gegaan,
 dat de Burgers hunne slaven en slavinnen
 verboden om met de slaven van de Kom-
 pagnie eenigen omgang te houden, en dat
 de Chirurgyens, die hier veelal voor Artsen
 moeten dienen, zwaarigheid maakten om
 de zieken by te staan; ichoon zy egter, in
 den hoogften nood, niet hebben nagelaten
 deze ellendigen behulpzaam te zyn. — Zy
 namen dezelve uit de gemeene slavenwo-
 ning, bragten hen naar het Ziekenhuis der
 Europeanen, deden hun goedegezonde spys
 geven, en voorzagen hen tevens van de noo-
 dige Artsenyen, welke voorzorgen egter
 niet altyd van genoegzame kracht geweest
 zyn om de verspreiding der ziekte te stui-
 ten.

Behalven het gemelde wegens de slaven
 der Kompagnie merke men nog op, dat
 dezelve haare slaven, welke van elders
 aan de Kaap gebragt worden, zeer gaarne
 door den Waterdoop in de Christelyke
 Kerke wil hebben ingelyfd, nadat zy in de
 gronden van den Godsdienst zyn on-
 derwezen. Zy heeft ook bevolen de
 kinderen, die hier geboren worden, allen,
 zonder onderscheid, te doopen, en dezelve
 naderhand in de gronden van den
 Godsdienst, gelyk ook in het lezen en
 fchryven, te onderrigten : maar onder de Bur-
 gers van de Kaap, en de Bewoners van het
 platte land, is het eene zeer zeldzame zaak
 dat

dat zy aan iemand, die hier ongedoopt gekomen is, den Waterdoop laten bedienen, omdat het hun als Christenen bedenklyk voorkomt hunne Medechristenen als slaven te behandelen. — Doch het is zeker dat dit by velen slegts als eene bloote uitvlugt is aan te merken. — Eer wy de byzonderheden, welke tot de slaven der Burgers behooren, verder opgeven, meenen wy iets te moeten zeggen wegens het geen by het doopen van der slaven kinderen wordt in agt genomen. De Moeders moeten zich by den Predikant van de plaats, waaronder zy behooren, aanmelden, en het ongedoopte kind, het welk zy gemeenlyk door een andere slavinne laten dragen, met zich brengen. De Predikant vraagt dan van waar de moeder geboortig is, en hoe men verkiest dat het kind zal genaamd worden: ook poogt hy te ontdekken wie 'er Vader van is. Wanneer het kind meer wit dan geel, en de moeder gantsch zwart is, heeft men een zeker teeken dat het eenen Europeanschen Vader heeft. Het is egter niet mogelyk denzelven nader te ontdekken, ten zy hy door de Moeder genoemd worde: doch het antwoord is dikwyls: *ik weet het niet: vader al lang weg: vader al lang na Holland toe.* — De waarheid der zake schynt te zyn dat deze Vrouwspersonen, in de meeste gevallen, zelve niet weten wien zy als den regten Vader zullen noemen. Het kind wordt egter om die reden geenszins ongedoopt gelaten. Altyd heeft 'het een' gequalificeerd' persoon uit den Raad tot

X.
Hoofdst.

Wat by
het doo-
pen van
der slaven
kinderen
wordt in
agt geno-
men.

X. tot Gevader, die, wanneer de Geestelyke, na de Predikatie, het Formulier van der Hoofdst. Doop leest, en vraagt of men het kind wil gedoopt hebben, ten antwoord geeft; *ja, in den naam van de voortreflyke Maatschappy*, met welke woorden die Gevader te kennen geeft dat hy, in dit geval, de plaats van de Kompagnie bekleedt, en haar bevel ten uitvoer brengt. — Naauwlyks gaat 'er een zondag voorby, waarop niet twee, drie of meer kinderen gedoopt worden, zodat de Inwoners in deze handelwyze zich een voorbeeld ter navolginge vinden voorgesteld. Zy zyn egter meer bezorgd om den tydelyken welstand van hunne slaven en slavinnen te bevorderen. — Want wanneer zy zien dat de arbeid vlytig en naar behooren wordt waargenoomen, toonen zy zich altyd genegen om den arbeideren de noodige verkwikkingen te verschaffen. — Somtyds genieten dezelve ook eenige voordeelen in geld, het welk velen misbruiken, en met dubbelen of onmatig eten en drinken doorbrengen, niettegenstaande zy reden hebben om te vrezen dat die buitensporigheden op eene gestrengte wyze zullen gestraft worden. — Uit velen strekke dit eenc ten voorbeelde wegens de gestrengheid der handelwyze, welke ten aanzien van ongehoorzame slaven, die door zachte middelen niet te regeeren, of van hunne ontaardheid af te brengen zyn, gehouden wordt. Zekere slaaf, dien men vrugteloos door zachte en harde middelen tot verbetering had pogen te brengen, werd

Strengte wyze, waarop ongehoorzame slaven gestraft worden.

ein-

eindelyk door zynen meester, met voorken- X.
nise en bewilliging van den Fiskaal, aan Hoofdst.
de Geregtsdienaaren overgeleverd. Door
dezen werd hy buiten de gevangenis ont-
kleed, en in eenen Poolfchen Bok gespan-
nen, waarna zy hem eenen stok tusfchen
de armen en beenen, die famengebonden
waren, heen staken zodat hy zo lang als
het hun goed dagt op eene zyde moest bly-
ven liggen. Vervolgens sloegen zy hem
met hunne roeden, welke van Spaansche
stokjes famergebonden waren, zo lang voor
zyn agterfte, totdat het bloed 'ertappelings
uit stroomde, het vleesch zeer hoog opliep,
en zich zo zwart als een kool vertoonde.

— Nadat dit gedaan was wreven zy
in de versche wonden water met peper en
zout gemengd, en leiden hem op de dus
geteisterde zyde neder, waardoor ook veel
fyn zand, waarop hy lag, in de wonden
kwam. Toen het gezonde gedeelte dus
boven gekomen was, behandelden zy het
zelve eveneens als het vorige: ook sloegen
zy hem geweldiglyk op den rug, en gaven
hem, dus jammerlyk geteisterd, wederaan
zynen meester, die in den tyd van drie of
vier weken geenen dienst altoos van hem
kon hebben, omdat het murwe vleesch aan
't rotten sloeg, en met stukken uitviel, ter
wyl verdere ongemakken door middel van
Vitriool-water moesten voorgekomen wor-
den. — Zulk eene wyze van straoefene-
ninge is, volgens sommigen, aan de Kaap
gantsch niet ongemeen, en van de uiterste

X. noodzakelykheid om balddadige slaven zo
 Hoofdst. veel mogelyk in toom te houden.
 Wyze, Wy kunnen niet voorby van aan te mer-
 waarop ken, dat die slaven, welke by de Boeren op
 de Boe- het land wonen, en hunnen post behoorlyk
 ren hun- waarnemen, geenszins van merkelyke voor-
 ne slaven deelen verftoken blyven. ——— Wanneer
 behande- hunne meesters zien dat zy zich bevlytigen
 len. om getrouw en naarstig te zyn, geven zy
 hun een zeker stuk lands, het welk zy mo-
 gen bearbeiden en bezaayen, met volle
 vryheid om de vrugten, die zy 'er van in-
 zamelen, te verkoopen. Zy mogen zelfs
 de Mest van hunne Meesters gebruiken, en
 krygen zo veel zaad en tyd alstot het voort-
 zetten van hunnen landbouw noodig is.
 Wanneer de vrugten ryp zyn, en zy 'er
 geen' Koopman toe kunnen vinden, bieden
 hunne Meesters hun de hand om ze aan
 den man te helpen. ——— Hierdoor kun-
 nen zy in een jaar tyds ruim zo veel over-
 winnen als een knegt of meid, die in Eu-
 ropa eene voordeelige huur heeft, verdient.
 Zo zy het geen ze winnen wel gebruiken,
 vindt de meester zich aangemoedigd om hun
 nog groter voordeelen toe te voegen.
 Onder anderen krygen zy, wanneer'er een
 Ree of Steenbok, of eenig ander Dier, dat
 in de tuinen schade veroorzaakt, door hen
 gevangen wordt, een stuk gelds; en dewyl
 men hier veel dergelyke Dieren vindt, is het
 niet zeldzaam dat zy dezelve in hunne magt
 krygen. Daar is egter een byzonder beleid
 noodig om goede slaven zelfs binnen be-
 hoorlyke palen te houden, en hun den toom
 niet

niet al te vry te laten : want veel gelds be- **X.**
 zittende raken zy aan het fpelen of aan het **Hoofdst.**
 zuipen, of brengen het in hoererye en on-
 tugt door: dit behoort men zo veel mo-
 gelyk is voor te komen, indien men zich
 van hunne getrouwheid wil verzeke-
 ren.

Ieder Landman draagt ten dien einde zorg **Den slaaf**
 dat hy, wanneer het gevoeglyk kan gefchie- **ven**
 den, eenen goeden slaaf eene willige flavin **wordt**
 toevoege, om hem van speel- en zuip-ge- **eene fla-**
 zelschappen af te houden. Hy maakt ver- **vin toe**
 volgens met dit paar een beding om hun **gevoegd.**
 het noodige te verschaffen, en de kinderen,
 welken zy mogten overwinnen, te helpen
 opvoeden. Dus leven zy te samen in eenen
 ongetrouwen staat, wanneer hun meester
 daarin bewilligt; de slaaf wordt op deze
 wyze door de zorge voor zyn huisgezin, en
 bovenal door de vreze van zynen meester te
 zullen mishagen, van geldverkwistinge te-
 rug gehouden. ——— Onder de slaven
 en slavinnen door geheel Oost-Indien is
 zulk eene levenswyze in gebruik, en men
 kan zich niet wel van andere middelen be-
 dienen om deze menschen in toom te hou-
 den, dewyl zy zeer aan hunne lusten ver-
 slaafd zyn. Daarenboven stelt men zich
 hierdoor buiten de noodzaaklykheid om
 vele slaven te koopen, omdat de kinderen
 in dienst van den meester moeten blyven,
 ten ware hy verkoos hen om byzondere re-
 denen in vryheid te stellen. ——— Het
 kost ook vry wat moeite den aangeboren
 aart der slaven te leeren kennen, en hen

X. naar denzelfen te behandelen. Sommigen
 Hoofdst. hunner zyn dom en vermetel, anderen hard-
 nekkig en woest; eenigen beestagtig en ei-
 genzinnig, en anderen zo goedaartig, dat
 zy gemaklyk met woorden te regeeren zyn.
 Daar men 'er onder de landluiiden vindt,
 die tot hunnen veldbouw en voor hun Vee
 veertig en meer slaven noodig hebben, moet
 men, om ze allen ten meesten nutte werk-
 zaam te houden, niet onkundig zyn van de
 wyze, waarop zy best overeenkomstig
 met hunne verschillende neigingen kunnen
 behandeld worden.

Wyze, Het is vooral noodzaakelyk dat men een
 op welke juist onderscheid make in de wyze, waar-
 men de op men de slaven behandelt naar hunne ge-
 slaven aartheid; de hardnekkigen moet men door
 moet be- strengheid in toom houden, indien men
 handelen. geen gevaar wil loopen van zyn leven te
 verliezen. Volgens egte berigten zyn 'er
 verscheidene gevallen geweest, waarin ee-
 nige booswigten tegen hunne meesters sa-
 mengespannen, en hen op eene onmensche-
 lyke wyze vermoord hebben. Goedwillige
 slaven moet men door hardheid hunnen
 staat niet lastig maken, dewyl zulks ligtelyk
 grote nadeelen zoude kunnen veroorzaken.
 ——— Voornamelyk moet men zorg dra-
 gen dat zy geen gebrek hebben aan levens-
 middelen; want die bestaan durft hen, na
 eenen zwaren arbeid, honger te laten lyden,
 en niet zo veel te geven als zy lusten, kan
 vasten staat maken dat zy zich door de
 vlugt aan hunnen onaangenen staat zul-
 len tragten te onttrekken, in eenen tyd,
 waar-

waarin men hunnen dienst meest noodig X. heeft. Zeer zelden gebeurt het dat zy, eens Hoofdst. weg, reloopen zynde, uit eigene beweging wederkeeren, en wanneer zy met geweld terug gebragt worden, moet de meester grote kosten maken om hen op nieuw in zyne magt te krygen, en vry wat moeite aanwenden om hen in toom te houden.

——— Schoon de slaven al gedoopt en Christenen zyn mogen, is het egter niet voor'igtig hen te dwingen om ter kerke te gaan, wanneer zy 'er zelve geen lust toe hebben, het geen zeer dikwyls het geval is. De meesten komen 'er naauwlyks ééns in het jaar, omdat zy 'er ver van af wonen, en gewoon zyn den Zondag te besteeden om hun eigen Land te bearbeiden. ——— Wy kunnen hier nog aanmerken dat onder de Bedienden der Boeren ook Hottentotten zyn, die zich bezig houden met het Vee op te passen, en het llegrste en vuilste werk te verrigten.

Daar zyn ook eenige slaven gesteld om Van de de kranke Europeanen, en ook die van slaven in hunne eigene Natien in het Ziekenhuis te dienen en op te passen. Deze hebben het Ziekenhuis. gantsch geen gemaklyk werk te verrigten, omdat zy zo wel by nacht als by dag hunnen post moeten waarnemen. Dewyl 'er egter doorgaans agt of tien van deze Oppassers zyn, valt die arbeid hun minder lastig, naardien zy elkanderen kunnen verpoezen.

——— Het geen zy verrigten moeten bestaat meest daarin, dat zy den zieken, die niet kunnen gaan, spys en drank aanbrenghen ;

X. dat zy zulken, die des nagts ontbloot zyn, behoorlyk dekken; en dat zy, ziende dat de een of ander der Kranken zeer zwak wordt, daarvan kennis geven aan den Ziekenvader, omdat die alles moet aanteeke- nen en verantwoorden. ——— Eindelyk zyn de flaven ook gehouden om de overle- denen uit het gezigt der leevendigen te brengen.

Overgang tot de Ziekten, welke aan de Kaap meest heerfchen. Over het Ziekenhuis aan de Kaap en de wyze van deszelfs beftieringe hebben wy reeds omftandig genoeg, in het eerfte Deel van deze Befchryving, gefproken. Dewyl wy egter nog geene gevoeglyke gelegenheid gehad hebben om over de Ziekten, welke hier meest heerfchen, te handelen, agten wy het niet ongevoeglyk 'er den Lezer ter de- zer plaats eenig berigt van mede te dee- len.

Van de Kraam Vrouwen. Men merkt in het algemeen aan dat de Vrouwen aan de Kaap veel minder fmarten hebben in het baren, dan die in andere deelen der waereld wonen. Zy worden vry fchielyk verlost, haare kramen hebben zelden kwade gevolgen, en zy zyn, na verloop van weinig tyds, weder zo wel gefteeld als te voren. ——— Wanneer zy omtrent het einde van haare rekening zyn, toonen zy zich juist niet zeer bekommerd, en doen haar werk even welgemoed, als of haar niets te wagten ftond. Zy krygen zel den koorts, en na verloop van vyf of zes dagen komen zy al weder op de been, zo- dat zy in ftaat zyn zouden om met haar kind uit te gaan. ——— Zy blyven egter door-

doorgaans, gedurende den tyd van drie weken, in huis, dewyl de gewoonte en de welvoeglykheid zulks vorderen, en deze voort van gevangenis valt haar veel lastiger dan al de barenswēen. Na het eindigen der drie weken gaan zy ter kerke om eene dankzegging voor haare herstelling te laten doen, en nadat zy dezen pligt volbragt hebben, kunnen zy haare gewone bezoeken weder afleggen. De Vrouwen, die meest op de welvoeglykheid gezet zyn, laten wel vier weken verloopen eerzy uitgaan, maar zulken, die haare kost met arbeiden moeten winnen, stooren zich weinig aan zulke gebruiken, en men vindt ze doorgaans veertien dagen na haare bevalling weder aan haare gewone bezigheden. Men moet dit alles zo wel verstaan wegens de vrouwen, die aan de Kaap geboren zyn, als wegens zulken, die 'er zyn komen wonen. *Kolbe* verzekert dat hy, zo lang hy 'er zyn verblyf hield, niet meer dan eene vrouw gekend heeft, die in de kraam gestorven is; en nog zeide men dat haar dood veroorzaakt was door de onkunde en kwade behandeling der geenen, die gesteld waren om haar op te passen. — Van tyd tot tyd zendt men uit Holland Vroedvrouwen naar de Kaap, die vooraf door eene Vergaderinge van Geneesheeren onderzocht worden; en zy mogen haar werk niet verrigten ten zy ze aan zulk een Kollegie blyken van haare bekwaamheid gegeven hebben. In weerwil van die voorzorgen sluipen 'er egter velen door, die geheel onkundig zyn, en onder

X. de handen van zulk eene was het dat de
 Hoofdst bovengemelde Vrouw overleed.

Kolbe verzekert ook dat 'er niet meer dan één Vrouw, voor zo veel menten zynen tyde wist, in de Kolonien geweest is, die eene moeyelyke baring had. Het geval verwekte alom grote verwondering, dewyl men nimmer iets dergelyks gehoord had. Zy stond, gedurende den tyd van drie dagen en drie nagten voor haare verlossing, de verschikkelykste smarten uit. Na verloop van dien tyd bragt zy een dood kind ter waereld. Kort voordat de barenswéén begonnen, had zy het kind nog gevoeld; doch van het eerste oogenblik af, waarin zy aanvingen, had het niet het minste teeken van leven gegeven. Ondertusshen viel noch de moeder, noch eene der Vrouwen, die haar bystonden, in de verbeelding dat het reeds gestorven was: dus handelde men haar, zo lang zy in barenсноod was, op de gewone wyze. Nadat men vrugtelooş gepoogd had eenige beweging in het kind te brengen, nam men eindelyk het besluit om de Vrouw het afkooksel van Tabak te laten drinken, het welk men in dergelyke gevallen aan de Hottentotsche Vrouwen geeft. Toen zy dit gebruikt had, verlostte zy van een dood kind, waaraan men reeds teekens van verrotting bespeurde. In weerwil van dit alles herstelde zy volkomen.

Wy hebben ook gezegd dat de Kaapsche Vrouwen zich geenszins ontrusten tegens de aannadering van den barenstyd. *Kolbe* ver-

verklaart, zo lang als hy aan de Kaap ge- X.
 weest is, maar een voorbeeld van het te- Hoofdst.
 gendeelgezien te hebben. Dewyl het geval
 zeldzaam was in zyne soort, dewyl 'er veel
 van gepraat werd, en hy 'er zelf eenigszins
 in betrokken was, heeft hy de moeite ge-
 nomen van 'er een omftandig bericht van me-
 de te deelen. — Het geval vinden wy
 dus voorgefteld: Eene jonggetrouwde
 Vrouw, die omtrent het veertiende jaar
 van haaren ouderdom zwanger geworden
 was, verbeeldde zich, toen de tyd van
 haare verlossing naderde, dat zy in de kraam
 zoude sterven. Maar man haare vrienden
 en goede bekenden bedienden zich vrugte-
 loos van al de kragt hunner welfprekend-
 heid om haar uit die verbeelding te brengen;
 zy verviel in een zware droefgeestigheid,
 welke men in haar oogen kon lezen, endie
 alle de trekken van haar gelaat misvormde.
 Haar man, die haar tederlyk beminde, was
 wanhopig. Zy hield ernstig by hem aan dat
 hy eenen Notaris zoude ontbieden om een
 Testament te maken. Hiervan wilde hy in 't
 eerst niet hooren spreken, uit vreeze dat zy-
 ne bewilliging zoude aangemerkt worden
 als een blyk dat hy haare inbeelding billyk-
 te. Hy liet 'er zich egtereindelyk toe over-
 halen, toen de barenswéén vermeerderden.
Kolbe was ten dien tyde Sekretaris der Kolo-
 nien van Stellenbosch en Drakenstein: men
 liet hem halen om het Testament op te
 stellen, en ontbood tevens eenen Chirurgyn,
 en eene ervarené Vroedvrouw, om de
 Vrouw te helpen. Het was middernagt

X. toen de Bediende by hem kwam ; hy ging nevens den Chirurgy en de Vroedvrouw, die in zyne buurt woonden, naar het huis, waar zy ontboden waren. Hy vervaardigde het Testament, en naauwlyks was hy uit de kamer gegaan of de man kwam, verrukt van vreugde, by hem, verhaalende dat zyne Vrouw gelukkiglyk van eenen Zoon was verlost geworden. Binnen korten tyd was zy volkomen hersteld, en sederd is zy zo wel geweest als immer te voren.

De Europeaan-
sche Vrouwen
aan de Kaap
hebben zeer dik-
wyls pyn in de
borsten.

De Europeaanfche Vrouwen aan de Kaap, die zelve haare kinderen zoogen, zyn meest allen onderhevig aan zware pyn in de borsten. Hoe groot de verkregene of natuurlyke voordeelen van het eene volk boven het andere ook schynen mogen, zyn dezelve egter verzeld van nadeelen, zodat de som van waar geluk byna overal gelyk staat. Naauwlyks is 'er eene plaats, waar de Vrouwen by het kramen minder te lyden hebben dan aan de Kaap ; doch naauwlyks is 'er ook eene plaats, waar de kwaal, van welke wy zo even gesproken hebben, algemeener is. — Vele Vrouwen schrikken om haar kind de borst te geven, en eenigen speenen, om de pyn te ontgaan, haare kinderen, eer dezelve den ouderdom van drie maanden bereikt hebben. — De Chirurgyns hebben wel hun uiterste best gedaan om een middel ter verminderinge of wegneming van dier kwale uit te vinden, maar alle pogingen, welke men ten dien einde heeft aangewend, zyn zonder vrugt geweest.

weest. ——— Het kwaad wederstaat alle **X.**
 hulpmiddelen, en men kan het niet **Hoofdst.**
 doen bedaren, tenzy men de melk doe
 opdroogen.

Zeker Duitfcher, *Matthys Grafi* genaamd, Pleifters
 die een Smit van zyn beroep, en aan de ^{tot ftilling}
 Kaap woonagtig was, had, eenen gerui- ^{van deze}
 men tyd geleden, een Pleifter uitgevonden ^{pyn,}
 en toebereid, die deze pyn op eene wonder ^{door een}
 bare wyze ftilde. Hy liet zich hiervoor ^{Smit uit-}
 gevonden.
 niets anders betalen dan de kosten, wel-
 ken hy in de toebereiding maken moest,
 die juist niet hoog liepen. Hy werd van
 alle Vrouwen genoegzaam aanbeden;
 zy spraken byna altyd van de Pleifters van
Matthys' Grafi, en 'er was geene zwangere
 Vrouw aan de Kaap, die 'er zich niet van
 bediende. Doch de Smit kwam tefterven,
 zonder zyn gewigtig geheim aan iemand
 ontdekt te hebben, en men heeft tot he-
 den toe niets dergelyks kunnen uitvin-
 den.

De Kinderen, die in de Kolonien van de ^{Van de}
 Kaap geboren worden, zyn zeer sterk, ^{Ziekten}
 waartoe de gefteltenis van de lugt niet wei- ^{der Kin-}
 nig toebrengt. *Kolbe* zegt dat, zo lang hy ^{deren.}
 in die ftreeken gewoond heeft, 'er geen kind
 dood ter waereld gekomen is, uitgezonderd
 dat eene, waarvan wy gefproken hebben,
 en welks moeder niet kon verlossen, tenzy
 de verlosfing door een afkookfel van tabak
 bevorderd wierd. Hy getuigt verder dat
 'er gedurende al dien tyd geen kind, dat
 jonger dan eene maand was, overleden is.
 Alle de kinderen zyn, van het oogenblik
 hun.

X. hunner geboorte af zo groot en sterk, dat de
 Hoofdst. vreemdelingen een kind van zes weken
 voor een van zes maanden aanzien. De
 kinderen der Europeanen zyn gemeenlyk
 van hunne geboorte af aan zeer voorspoedig,
 en blyven zo, totdat zy zes of zeven maan-
 den oud zyn : dan beginnen zy tanden te
 krygen, het geen hun zulke geweldige pynen
 veroorzaakt, dat dezelve menigwerf van
 geweldige stuiptrekkingen gevolgd worden,
 die eenigen in het graf sleepen. ———
 Zulken, die het krygen van tanden hebben
 doorgestaan, komen weder tot hunne vo-
 rige gezondheid en kragten, en zyn zelden
 tot den ouderdom van tien jaren toe aan
 andere kwalen blootgesteld dan aan de Ma-
 zelen en Kinderpokjes. ——— Ondertus-
 schen tasten deze ziekten de lichamen aan
 de Kaap in verre na niet met zulk eene ver-
 woedheid aan als in Europa. ——— De
 Mazelen worden 'er in het geheel niet ge-
 agt, dewyl 'er nooit eenig kind bedlegerig
 door wordt. De Ouders doen zelfs niet
 eens moeite om de kinderen, die Mazelen
 krygen, in huis te houden, maar late
 ten hen, zo wel als te voren, langs
 de straat loopen, en met hunne makkers
 spelen; en agten het best om aan de natuur,
 zonder het gebruik van eenige artsenyen,
 eenen vryen loop te geven. ———
 Met de Kinderpokjes was het ten tyde
 van Kolbe genoegzaam even eens gelegen.
 Men gebruikte in het geheel geene hulp-
 middelen om dezelve uit te dryven. Een
 vreemdeling zoude ook niet bespeurd heb-
 ben dat de kinderen onpaslyk waren of de
 Pok,

Van de
 Mazelen
 en Kin-
 derpok-
 jes.

Pokjes hadden, dewyl zy buitens huis liepen spelen, en men hen zelden over eenig ongemak hoorde klagen. — Het is egter zeker dat deze ziekte, kort na dien tyd, aan de Kaap veel gevaarlyker geworden is: want men vindt aangeteekend dat de Kinderpokjes in den jaare 1713 eene zeer grote verwoesting onder de Hottentotten gemaakt hebben. In den jare 1755 hebben zy 'er weder zo sterk gewoed, dat 'er omtrent vierduizend personen, zo oud als jong, door in het graf gerukt zyn.

Daar *Kolbe* van de ziekten der Kinderen spreekt, teekent hy aan dat men in Europa zeer zorgvuldig is, om de kinderen het eten van veel vrugten te beletten, dewyl de ondervinding geleerd heeft dat een al te sterk gebruik van dezelve ten uitersten nadeelig is voor de gezondheid. Maar aan de Kaap is het gantsch anders met de zaak gelegen, en men belet hier niemand zo veel van de vrugten te gebruiken als hem lust, ten ware hy teer en zwak mogt zyn. Men vindt dat zy noch jongen noch ouden benadeelen, maar veeleer dienstig zyn ter bevordering van de gezondheid. — Onder de benaming van vrugten moet men hier egter niet alleen Appelen en Peeren, of andere Europische Tuinvrugten verstaan, maar ook Vygen, Citroenen, Oranjeappelen, en alle andere Boomgewassen, die de vier deelen van de waereld uitleveren. — De Ouders onthouden geene van dezelve aan hunne kinderen, en men beseurt niet dat zy 'er ooit eenig ongemak van

X.
Hoofdst.

Vrugten
zyn aan
de Kaap
zeer ge-
zond.

X. van krygen : integendeel is niets hun heil-
 Hoofdst. zaamer dan zodanige vrugten, vooral, in-
 dien zy wat veel beweging maken, gelyk
 doorgaans het geval is. De heilzaamheid
 van deze vrugten spruit ongetwyfeld uit de
 werking der Zonne, die derzelve zuur
 matigt, en dus alles wat 'er ongezond
 in zoude kunnen zyn wegneemt.

Aanste-
 kende
 of be-
 smettely-
 ke ziek-
 ten zyn
 aan de
 Kaap
 zeldzaam.

Aanstekende ziekten zyn 'er weinigen be-
 kend : van die, welke in den jare 1710
 onder de slaven van de Kompagnie begon-
 nen, en toen verder voortgeslagen is, heb-
 ben wy reeds gesproken. By het gezegde
 zullen wy hier alleenlyk voegen dat zy,
 toen zy onder de Europeanen begon te
 woeden, zeer veel van haare eerste natuur
 afweek, en vry wat overeenkomst kreeg met
 eene kwaadaartige soort van Kinderpokjes.

De Roo-
 de Loop
 mag on-
 der de
 Kaapfche
 ziekten
 geteld
 worden

Onder de ziekten, welken de Inwoners
 van de Kaap zelden onderhevig zyn, maar
 die zulken, welken 'er met de schepen aan-
 komen, en eenigen tyd doorbrengen, of
 in bezetting blyven, fomtyds aantasten,
 vindt men ook den Rooden Loop geteld.
 Zeer ligtelyk worden de laatstgemelden
 van deze ziekte overvallen, omdat zy,
 staande hunne geheele reis, geene andere
 dan oude gezouten en harde spyze gegeten,
 en meest vuil en stinkend water gedronken
 hebben, het welk hun nog maar in eene
 geringe mate gegeven is, zodat zich nood-
 wendiglyk vele onreine, taaye en scherpe
 deelen met hun bloed moeten vermengd
 hebben. ——— Wanneer dan dus de
 Chyl en het bloed bedorven is, en de men-
 schen

fchen op die bedorvene spyzen en drank, X;
na huanne aankomst alhier, goede en verfche Hoordft.
spyzen, allerleie tuin- en keuken-kruiden,
nevens andere eetbare waren en heilzame
vrugten, nuttigen, en ook zuiver en versch
water, of goeden wyn te drinken krygen,
is het geenszins te verwonderen dat
de onreine deelen daardoor los ge-
maakt, en met geweld uitgedreven worden.
Hier uit ontftaat dan de Roode Loop, die
niet ophoudt, voordat het bloed volkomen
gezuiverd is. Men vindt hier egter uitmun-
tende hulpmiddelen om deze kwaal tegen
te gaan. Verfche melk, en inzonder-
heid Geitenmelk, indien men ze krygen
kan, met een weinig Thee daarin, gekookt,
en zo warm als mogelyk is gedronken, is in
dit geval van ongemeenen dienst. Wanneer
men het gebruik van dezen drank, eenige
dagen agtereen, des morgens, des middags en
des avonds herhaalt, mag men gerust zyn dat
de genezing binnen korten tyd zal volgen,
mits dat men zich zorgvuldiglyk van Wyn
onthoude. ——— Dikwyls vindt men ook
baat tegen deze ziekte in het gebruik van
roode Druiven, wanneer de elven volkomen
ryp zyn. Het gebeurt egter fomtyds dat
de luiden lang met die kwale blyven wor-
ftelen, en eer zy nog volkomen genezen
zyn de Kaap weder verlaten moeten. Men
heeft egter de Druiven, welke den zodanigen
van nut kunnen zyn, niet meer dan eens in
het jaar. Men kan ze dus meest niet magtig
worden ——— De Melk is fomtyds in
het Vlek van de Kaap ook zo zeldzaam,
dat het onmogelyk is melk te krygen, die
niet

X. niet zuur is ; en dan is zy geheel ongeschikt om het uitwerkfel, waarvan wy Hoofdst. hier spreken, voort te brengen; doch in dat geval heeft men nu gelegenheid om zyne toevlugt te nemen tot verscheidene andere hulpmiddelen, welke men tegen dit ongemak heeft uitgevonden.

Van de
Scorbut.

Zy, die ter zee reizen, worden ligtlyk door Scorbut aangetast, en velen komen aan de Kaap, terwyl zy met dit ongemak bezet zyn: maar onder de Europeanen, die daar wonen, en voorzigtig genoeg zyn om zich van nadeelig voedsel te onthouden, bespeurt men het in het geheel niet. Men heeft 'er niet zelden meer dan honderd luiden, die scorbutiek waren, te gelyk naar het Hospitaal zien brengen, die 'er gemeenlyk, na verloop van veertien dagen, zeer wel gesteld weder uitkwamen. Indien zy na verloop van dien tyd niet hersteld zyn, is het een vry zeker teeken dat zy eenig ander ongemak hebben: en die zich in dat geval bevinden, sterven doorgaans in het Hospitaal. — Men draagt daar ongemeene zorg voor luiden, die scorbutiek zyn: men geeft hun geen ander dan gezond voedsel, en laat hen zo veel van het heilzame bronwater drinken als zy willen. Van tyd tot tyd wordt hun een glas goeden Wyn gegeven. Somtyds gaan zy uit, om zich door eene wandeling te verfrisen en versche lugt te scheppen: in dat geval zyn zy alleenlyk verplicht om op eenen vastgestelden tyd weder te huis te zyn. — De Chirurgyns doen hen ook
ge-

gepaste hulpmiddelen gebruiken, en zenden, om hen te doen zweeten, hen naar een Bad, hetwelk tot het Hospitaal behoort. Het een en ander brengt zeer veel toe om de zieken te doen herstellen. Zodanigen, die te zwak of te oud zyn om zo sterk te zweeten als men door het gebruik van het Bad doet, blyven te bed liggen, en men bevordert by hen het zweeten door inwendige middelen. Oude luïden hebben van deze ziekte het ergste te vrezē, en het is gemeenlyk hun lot in het Hospitaal te ster-
ven

X.
Hoofdst.

Aan de Kaap heerscht ook eene kwaal der oogen, die daar onder de Europeanen, zo wel we-oudē als jongen, vrouwen en mannen, zeer gemeen is. De slaven zelve, zo die daar gebragt, als die 'er geboren zyn, blyven 'er niet vry van. In alle tyden van het jaar is men 'er aan blootgesteld, doch in den zomer meer dan in den winter ter oorzaak van de grote hette. — Deze kwaal bestaat voornamelyk in eene grote ontstekinge. Het wit van het Oog vertoont zich zeer rood : de Oogappel neemt ook een donker roode kleur aan. Men ziet van alle kanten een warm vogt uit de oogen loopen, waardoor zware pynen veroorzaakt worden. Wanneer men in den zomer van dit ongemak wordt aangetast, en zich aan de lugt wil bloot stellen, is men genoodzaakt de oogen te bedekken, zodat men om te kunnen zien het hoofd naar beneden moet houden. — Kolbe zoekt de oorzaak van die Oogkwale in de warme Zuid oostelyke winden,

X. den, die des zomers zeer sterk waayen; in
 Hoofdst. de ongemeene hette, welke in dat jaargetyde
 heerscht; in de sterke weeromkaatfingen
 der zonnestralen van de heuvelen en bergen
 op de rondom gelegene Kolonien, en ein-
 delyk in de menigvuldige Vliegen en ande-
 re Insekten, met welken de lugt telkens
 vervuld is. ——— *De la Caille* verzekert
 egter dat dit ongemak aan de Oogen in zyn
 en tyd aan de Kaap geenszins eene der
 Landkwalen was.

Verkoud- In alle de Kaapfche Kolonien ontmoet
 heden. men, in alle tyden des jaars, Europeanen,
 die door Verkoudheden belemmerd zyn.
 Doch onder de Hottentotten worden dezelve
 zelden of nooit gevonden, en de reden daar-
 van is zeer natuurlyk, zegt men. Men vindt
 dezelve in het vet waarmede zy hunne ligcha-
 men beftryken, en in de gewoonte welke zy
 hebben, om het gantsche jaar door dezelfde
 klederen te dragen.

Van de De Pleuris of het Zydewee (want van
 Pleuris de ongemakken in de Keel, beslotene
 of het Winden of Maagkwalen, agten wy het
 Zydewee, onnoodig in het byzonder te spreken) is eene
 en ande- ziekte, waaraan de Mannen aan de Kaap
 re onge- zeer onderworpen zyn, doch die onder de
 makken. Vrouwen zeer zeldzaam is. Somtyds tast
 zy de Lyders zo geweldig aan, dat men
 meent dat zy'er binnen korten tyd het leven by
 zullen inschieten, en egter zegt *Kolbe*
 niet te weten dat 'er, zo lang hy aan de
 Kaap geweest is, een enkel mensch aan
 is gestorven. ——— Voor het overige zyn
 'er de Venuskwalen; en andere ongemak-
 ken,

ken, die uit verfcheidene foorten van onmatigheid voortkomen, niet minder bekend dan in Europa. De Podagra, de Steen en het Graveel, welke *Kolbe* verzekert niet aan de Kaap gevonden te hebben, hebben 'er thans mede plaats.

De gemelde Schryver spreekt nog kortelyk van de Ziekten, die in het byzonder aan de Vrouwen eigen zyn. — Hy merkt aan dat men haar zeer zelden hoort klagen over eenige ongeregeldheid of verftopping ten aanzien van de ftonden; doch dat zy vry groot ongemak lyden door den *fluor albus*, en dat sommige aan zeergeweldige opftygingen onderhevig zyn.

Daar is nog overig dat wy iets byzonderheden, die tot de Lykftationen aan de Kaap behooren, aantekenen. Over het geheel genomen kan men zeggen dat zy onderscheiden zyn naar den rang der geenen, die begraven worden. Luiden, die hooge ampten en waardigheden bekleed hebben, worden met grote pragt begraven, gelyk men kan opmaken uit het berigt, welk men ons wegens de Lykftation van de Heeren *N. Welters*, en *Louis van Asfenburg* gegeven heeft. — De eerste, die Kommandeur van *Funta Gale*, eene Haven en Vesting op Ceylon, geweest is en in den jare 1708, tusschen het Eiland en de Kaap, kwam te overlyden werd hier aan land gebragt, en met de volgende plegtigheden begraven. — Voor het Lyk gingen twee Kompagnien Soldaten, waarvan de eersten slepende pieken droe-

X. Hoofdst. gen, aan welken lamfers gebonden waren, terwyl de laatsten de snaphanen verkeerd op de schouder droegen. De Vaandrig van de bezetting geleidde beide de Kompagnien, en in het midden van iedere Kompagnie was een Trommeldager, wiens trommel met een zwart floers overtrokken was om den klank dof te maken. Agter de Soldaten volgde een Luitenant, door wien het wapen van den Overledenen gedragen werd: en deze werd gevolgd door twee Vaandrigs, welke een den stok van den Kommandeur en de ander deszelfs Degen en Handschoenen droeg. — Het Lyk werd vervolgens door zestien Matroozen gedragen, naast welken zestien Onderkooplieden of Boekhouders gingen om den stoet te vergroten, ten welken einde 'er ook zes Scheepskapiteinen by tegenwoordig waren. Hierop kwamen eindelyk alle de genoodigde personen, zo als zy door den Bidder waren afgelezen. By het begraven schoten de Soldaten drie salvoos, waarop zy telkens met een Kanonschoot uit de Vesting bedankt werden. Toen de statie weder naar het sterfhuis keerde, deed men uit de Vesting nog elf Kanonschoten, waarvoor men van het schip, dat den Overledenen aan de Kaap gebragt had, bedankt werd. — Toen eenigen tyd daarna de Heer *Louis van Asenburg*, als Regent van dit Land, kwam te overlyden, maakte men eenig onderscheid in de plegtigheden, omdat men hem niet evencens als een Vreemdeling wilde ter aarde bestellen. Be-

halven alle de voorgeselde byzonderheden **X.**
 werden 'er nog eenige andere in agt geno. Hoofdst.
 men. Op den dag der begravenisse werd
 de Vlag, welke men anders gewoon is aan
 de inkomende Schepen te toonen, halver
 wege opgehaald, en vervolgens met een
 knoop vastgemaakt; tevens werd 'er een
 stuk Kanon afgeschoten, ter waarschou-
 winge van den Admiraal en andere Sche-
 pen, die op de Keede lagen, om de Vlag-
 gen ook halver wege op te halen, en een
 Kanonschoot te doen. — In den namid-
 dag, toen het lyk uit de Vesting kwam,
 zag men dat een paard, met zwart laken
 bekleed, voor het Lyk geleid werd, welk
 laken tot op den grond toe nederhing, en
 langs de aarde sleepte. Allen, die het Lyk
 droegen, of den stoet verzelden, hadden
 ook eenen sleependen lamfer. De stoet
 was zo groot dat het eerste paar reeds in de
 Kerk was, toen het laatste zich nog in de
 Vesting bevond; en dus is ligtelyk af te
 nemen dat de vertooning by deze gelegen-
 heid zeer pragtig en statelyk geweest moet
 zyn. Daarenboven werd onder het voort-
 gaan alle minuten een Kanonschoot gedaan,
 todat eindelyk de drie Salvoos voor-
 by waren, die niet slegts behoorlyk
 bedankt werden, maar na dezelve wer-
 den alle de stukken van de Vesting,
 en die van de Schepen, tot driemaal toe
 losgebrand, waarmede de plegtigheid
 geeindigd was. — Het wapen en
 de verdere Ridderteekenen werden nader-
 hand by een net Grafchrift in de Kerk op-

X. gehangen, en verder werd alles in agt genomen, wat by het begraven van de aanzienlykste standperſonen als gevoeglyk kan worden aangemerkt.

Van de
gemeene
Lykſta-
tien.

De wyze, waarop de gemeene Lykſtaten verrigt worden, verſchilt in ſommige opzigten van de gebruiken, welke in Europa, en vooral onder ons, plaats hebben. Nimmer wordt 'er by die gelegenheden eene Klok geluid, maar elk, wie hy zyn moge, Inwoner of Vreemdeling, Gouverneur of Boer, wordt zonder zulk eene plegtigheid in ſtilte begraven. ——— Behalven by de pragtige begraveniſen van eenen Gouverneur, of van eenigen anderen voornamen Bediende, ziet men niemand voor het lyk gaan dan den Bidder alleen, die zoraſhy de namen der genoodigden heeft afgelezen, en ieder van dezelve naar zynen rang geplaat is, met eenen langen hangenden lamfer te voorſchyn komt. Men heeft reeds uit het gezegde kunnen opmaken dat de Bewoners van de Kaap geſteld zyn op eenen groten ſtoet, ten geleide van het lyk naar de Begraafplaats. Wy kunnen hier aanmerken dat een Bidder zeer op zyne hoede zyn moet om in het aflezen en plaatsſen van zo vele perſoonen niet te verdwalen, dewyl hy hier in miſſende gevaar zoude loopen van zyn ampt te verliezen. ——— Wanneer 'er een ongetrouwd perſoon begraven wordt, verkiest men nooit getrouwde mans tot dragers, maar allen jongmans, die, wanneer zy het lyk in het graf hebben laten zakken, 'er een weinig aarde

aarde over werpen , en de rest aan den **X.**
 Doodgraver overlaten. Voor eenen vol- **Hoofdst.**
 wasfenen gebruikt men gemeenlyk veertien,
 fomtyds wel zestien, Draggers, die, na de
 kist op de baar gezet te hebben, 'er het dood-
 kleed, zynde een groot zwart laken, met
 zyden franjes bezet, overheen schikken.
 Vervolgens dragen zy de Baar eenige hui-
 zen ver, en zetten die weder neer totdat
 alle de Genoodigden afgelezen zyn, en hun-
 ne plaats genomen hebben, waarna zy
 gelykerhand het lyk opnemen om het naar
 het graf te dragen. ——— Aan ieder van
 deze Draggers wordt, zoras zy in het sterf-
 huis gekomen zyn, een paar zwarte hand-
 schoenen en een lange zyden lamfer gege-
 ven. Daarna gaan zy in een afzonderlyk
 vertrek, waar zy op brood en wyn onthaald
 worden. Nadat het lyk ter aarde besteld
 is, wordt hun weder brood en wyn aange-
 boden, en de Bidder geeft hun zekere fom
 gelds (naar goedvinden der geenen, die
 de kosten der begravenisse moeten dragen)
 welke zy onder elkanderen verdeelen.
 ——— Ook vinden wy nog aangeteekend
 dat de Bidder, die voor het lyk gaat,
 eenen Ruiker van velerleie bloemen en bla-
 deren van Laurier en Cypres in de hand
 heeft, en dat ook aan ieder Drager, wan-
 neer zy door den Bidder gewaarschouwd
 worden dat het tyd is om uit te gaan, een
 dergelyke Ruiker nevens een Citroen of
 Oranjeappel gegeven wordt.

Het geen men verder meldt wegens de **Besluit.**
 kosten der Begravenissen en het Rouw-

X. dragen is van te weinig belang om 'er op Hoofdst. ftal staan. ——— Wy zullen dus hier onze Beschryving besluiten. ——— Gaarne zouden wy nog iets wegens het getal der Inwooneren aan de Kaap zeggen, indien wy daaromtrent naauwkeurige berigten hadden. Alles wat wy 'er met genoegzame zekerheid van kunnen melden is dat het van tyd tot tyd merkelyk is aangegroeid. In den jare 1711 was het getal der geenen, die niet in dienst van de Kompagnie waren en den naam voeren van Burgers of Vrylieden, zo in het Vlek als ten platten lande, tusfchen de vyf en zeshonderd. In den jare 1714 vindt men het getal der Burger - Huishoudingen, in de gantsche Volkplanting, gefchat op 3698 Perfonen, waaronder zich bevonden 656 Burgers, 339 Vrouwen, 458 Zonen, en 470 Dogters: wyders waren 'er 1294 grote flaven, 260 flavinnen, 99 kleine flaven, en 122 flavinnetjes. Het getal der dienaaren van de Kompagnie was, de Bezetting van het Kasteel en de Buitenposten 'er onder gerekend, ten dien tyde 675. De Kompagnie had 'er toen in het geheel 440 flaven ——— Wy kunnen nog aanmerken dat het vermeerderen der Europeaanfche Volkplanters de Hottentotten van tyd tot tyd verder landwaards in heeft doen trekken. In de gantsche uitgestrektheid van het Diftrikt, dat tot de Kaap behoort, maakt geene Hottentotfche Natie heden een ligchaam uit, onder den minften fchyn van eene byzondere Regeering. Allen die men 'er vindt, zyn als Veehoeders in dienst der

KAAP DE GOEDE HOOP. 329

der Europeanen om de Kudden te weiden, X.
het Vee te hoeden, of aan den Landbouw te Hoofdst.
werken, of zy maken eenige weinige huis-
gezinnen uit, die, met bewilliging der Eu-
ropeanen, in de Landstreeke, welke den
laatstgemelden toebehoort, blyven wonen.

E I N D E.

BLADWYZER

DER

VOORNAAMSTE ZAKEN.

- A***arde*, verscheidene foorten van dezelve, II. pag. 192
Aardvarkens, zie *Miereneters*.
Aderlaten. wyze, waarop het onder de *Hottentotten* geschiedt, I. 368
Agulhas, Kaap en Rif *das*, I. 43
Amsels, zie *Meerlen*.
Aquila anataria, zie *Eendstooter*.
Arenden, byzonderheden wogens dezelve, II. 1. enz.
- B***abylonische Tooren*, een hooge Berg in de Kolonie van *Drakenstein*, I. 101
Barometer, veranderingen van denzelven aan de Kaap, I. 33
Bavianen, byzonderheden wogens dezelve, I. 466
Bedienden der *Kompagnie*, welke voordeelen zy van de *Europeanen*, die aan de Kaap zyn, genieten, II. 260 enz.
Beeken, twee merkwaardige in het Distrikt van het *Moddergat*, I. 87
Begraven der dooden, plegtigheden, die daaromtrent onder de *Hottentotten* in gebruik zyn, I. 374, enz.
Benneit, beschryving van dezen *Visch*, II. 70
Bergen, hoogte van dezelve, en de voornaamsten aangewezzen, I. 34. In de *Kaapsche Kolonie*, 64. In het *Stellenbosche* Distrikt, 88. In het Distrikt, de *Bottelary* genaamd, 92
Bergrivier, in de Kolonie van *Drakenstein* beschreven, I. 98. Gevaarlyke weg langs dezelve, 99. Buitenplaatfen aan die Rivier gelegen, *ald.*
Blaauwe Berg, in de *Kaapsche Kolonie* beschreven, I. 70
Blaauw-Vogel, II. 22
Boeren. (*Kaapsche*) hunne voornaamste inkomsten, II. 288
Bokken en *Geiten*, verscheidene foorten van dezelve beschreven, I. 428, enz.
Boogen der Hottentotten, beschreven, I. 187
Boomen, *Vrugten* en *Gewasfen*, (*Afrikaansche*) die aan de *Kaap* te vinden zyn, in eene *Alphabetische orde* opgegeven, II. 108-161
Boschwyn, beschreven, I. 440. enz.
Bos.

Bottelary, een der vier Distrikten van *Stellenbosch*, I. 91.
 Bergen, 92. Hoedanigheid van het water, *ald.* Gebrek aan Hout, 93
Brand, voorzorgen om denzelven te weeren, II. 243
Bronnen en Beeken in de *Kaapsche* Kolonie beschreven, I. 75
Bruggen over de *Stellenbosche* Rivier, I. 89 enz.
Bruilofsen der *Hottentotten*, I. 245
Bruinvisch beschreven, II. 47
Buffel beschreven, I. 409.
 .. Uitverkfels van zyne woede, *ald.* enz.
Buffelsdal in de *Kaapsche* Kolonie. I. 71
Buitenplaatsen, aan de Bergrivier in de Kolonie van *Drakenstein*, gelegen. I. 99
Byen-of Muggenvreters, II. 24. enz.

C*anis Carcharias*, zie *Haaien*.

D*acba*, grote trek van de *Hottentotten* tot dezelve, I. 269
Dansen der *Hottentotten*, I. 238
Dasjen beschreven, I. 434
Dasjen-eiland, I. 41
Dieren, (viervoetige) die aan de *Kaap*, en in het Land der *Hottentotten* gevonden worden, I. 388-486
Dolfynen, verscheidene soorten van dezelve, II. 44. enz.
Dorpen der *Hottentotten* beschreven, I. 297

Drakenstein, oorsprong van deze Kolonie, I. 94. Naamsreden van dezelve, *ald.* Gelegenheid en Uitgestrektheid, 96. Geschapenheid van het Land, 97. Algemeene Beschryving der Bergen, 98. Bergrivier beschreven, *ald.* Kerk, 100. Markt, *ald.* Beschryving van de merkwaardigste Bergen in het byzonder, 101. Vallcien, *ald.* enz. De vier-en-twintig Rivieren, 102. Handmolens, die hier in gebruik zyn, 103. De Honigbergen, *ald.* enz. De Piquetbergen, 105
Dranken, (gewone) onder de *Hottentotten*, I. 265
Dronkaards, plaats, waar zy in het Ziekenhuis gebragt worden, I. 60
Dronkenschap is een der gebreken, welke men den *Hottentotten* met regt toeschryft, I. 145. Dezelve heerscht niet minder by de Vrouwen dan by de Mans. 146 enz.
Duiven, II. 8

E*dolio*, een *Kaapsche* Vogel, II. 28
Eenden, II. 9
Eendstoeters, eene soort van *Arenden* aan de *Kaap*, II. 4
Elanden, plaatsen, waar zy zich meest onthouden, en wyze om ze te vangen, I. 426
Els, een *Kaapsche* Visch beschreven, II. 71
Europeanen, hunne gebruiken in hunne byeenkomsten, II. 265. Hunne huwelyksplegtigheden, 266. Plegtigheden onder hen by het kinderdoopen

- pen gebruikelijk, 269. Hun handel en levenswyze, 263. Hunne traagheid, 294
- Exters*, II. 27
- Ezels*, (*Kaapsche*) beschreven, I. 423
- F***aizanten* beschreven, II. 17 enz.
- Fals*, (Baai) I. 42.
- Feesten* der *Hottentotten*, berigt wegens dezelve, I. 220 enz.
- Flamingo*, beschreven, II. 5. enz.
- G***anzen*, verscheidene foorten van dezelve aan de *Kaap*, II. 6. enz.
- Garnalen*, eene kleine soort van *Kreeften*, dus genoemd, II. 74
- Geiten*, zie *Bokken*.
- Geneesbeeren* en *Heelmeesters* onder de *Hottentotten*, I. 363
- Gerechtsboven* onder de *Hottentotten*, I. 175 enz.
- Gewassen* en *Vrugten*, (uitheemsche) die aan de *Kaap* zo goed groeyen als in hunnen natuurlyken grond, II. 161 enz. Zie ook *Boomen*.
- Gnou'*, een der *Kaapsche* viervoetige Dieren, beschreven, I. 411 enz.
- Godsdienst* der *Hottentotten*, I. 199 enz.
- Gom-gom*, een van de Muziektuigen der *Hottentotten*, I. 235
- Goudvinken*, II. 23
- Goudvischen*, beschreven, II. 56
- Groene Kloof*, eene Vallei, palende aan het *Zwarte Land*, I. 106
- Grootbekken*, II. 25
- Grundelingen*, (*Kaapsche*) onderscheiden van de *Europeaansche*, II. 72
- H***aryen*, tweederleie foorten van dezelve beschreven, II. 57
- Handel* wordt door de *Hottentotten* niet dan by ruiling gedreven, I. 334
- Handmolens*, in de Kolonie van *Drakenstein* gebruikelijk, I. 103
- Handwerken*, bekwaamheid der *Hottentotten* tot dezelve, I. 338
- Haring*, die Harder genoemd wordt, beschreven, II. 67.
- Harten*, beschreven, I. 435.
- Hafsgaye*, waarvan de *Hottentotten* zich in het vegen bedienen, I. 186
- Heelmeesters*, zie *Geneesbeeren*.
- Hippopotamus*, zie *Rivierpaard*.
- Hoenders*, II. 7
- Hollanders*, wyze waarop zy de *Kaap* eerst bebouwden, I. 48. Hun gezag en invloed in de zaken der *Hottentotten*, I. 182
- Honden*, I. 456.
- Konigbergen* in de Kolonie van *Drakenstein* zyn niet bebouwd, I. 103 enz.
- Hop*, een Vogel beschreven, II. 20
- Hospitaal*, zie *Ziekenhuis*.
- Hottentotten* mishandelen de *Portugezen*, I. 3. Worden hiervoor gestreng door hen be-

behandeld , 4. Gefteltenis van het Land , waarin zy wonen , 108
Hottentotten , wat men te denken hebbe wegens de verfchillende Natien van dezelve , I. 108 enz. Onzekerheid der berigten wegens hen , 111 enz. Oorfprong van hunnen Naam , 112. Aanmerkingen wegens hunnen oorfprong , 113. Befchouwing van hunne Taal , en Naamlyst van eenigen hunner woorden met derzelver Nederduitfche beteekeniften , 113-126. Wyze van tellen , die onder hen in gebruik is , 126. Verkeerde afbeeldingen van hun Karakter , 127. Zy zyn in ftaat om de *Europijche* talen gemaklyk te leeren , 128. Hunne bedrevenheid in den Landbouw , 129. Hunne kuischheid en regtvaardigheid , *ald.* Zy zyn zeer goede huisbedienden , 130. Edelmoedig en liefderyk , 131. Voorbeelden van *Hottentotten* , in welken die hoedanigheden in een hooge maat plaats hadden , 132 enz. ——— Onder de gebreken , die men den *Hottentotten* met regt toefchryft , is de eerfte Dronkenschap , 145. Luiheid een algemeen gebrek onder hen , 152. Hunne morfigheid in eten en drinken , 153. Gewoonte om hunne ligchamen met vet te befincieren , het welk zy met roet mengen , 154. Hun afkeer van Vifchvet , 145. Zy worden doorgaans zeer oud , 158. Hun niterlyk gelaat , hun hair en baard , 160 enz. Hunne ge-

ftalte , 161. Hunne natuurlyke kleur , 162. Kleding der Mannen , 165. Ringen om den flinker arm , 167. Kleding der Vrouwen , 169. Onzekerheid wegens de wyze der burgerlyke Regeeringe onder hen , 171. Berigt van *Kolbe* wegens dezelve , 172 enz. Wyze van vonniften over verfeheidene misdaden , 175 enz. Hoogfte Raadsvergadering van de Natie , 181 enz. Hunne Oorlogen , wapenen en wyze van vegten , 183 enz. Hunne onderhandelingen tot vrede , 192. Hunne befcheidenheid jegens de gefneuvelden , 193. Hunne wreedheid tegen de Krygsgevangenen , overloopers en verfpieders , 194. Hunne verbintenisfen , 194. Hunne fpiegelgevegten , 195. Van hunnen Godsdienst , 199 enz. Berigt van *Kolbe* wegens hun geloof in den waren God ; en aanmerkingen daar over , 200 enz. Eerbewyzingen aan de Maan , 204. Hun eerbied voor zeker Infekt , 207. Hunne eerbewyzingen aan hun , die met den roem van heiligheid gestorven zyn , 213 enz. Zy eeren ook de kwade Godheid , 215. Hunne begrippen wegens Tovery , 217. Godsdienftige plegtigheden wanneer zy eene Rivier overtrekken , of over zee varen , 218 enz. Hunne Feesten , 220 enz. Hunne denkbeelden wegens de onfterfelykheid der ziele , 223 enz. Het Muziek en dansen , op hunne Feesten gebruikyk , 234 enz. Hun-

Hunne manier van vryen, 241. Plegtigheden by het trouwen, 244. Bruiloften, 245. Hunne Huishouding, 253. Pligten, waartoe de Mans verbonden zyn, *ald.* Bezigheden der Vrouwen, 254. Hunne spyzen, 258. Hunne dranken, 265. Hunne sterke begeerte tot Tabak en de Dacha, 269. Byzonderheden tot het kramen der Vrouwen betreklyk, 272. Plegtigheden ten aanzien van jonggeborenen, 273 *enz.* Voorzorgen tegen de betoovering, 280. Wyze, waarop zy hunne kinderen platneuzig maken, 281. Reiniging van de Vrouwen, 282. Wyze, waarop zy de kinderen dragen, en aan de Tabak gewennen, 283. Hoe de kinderen onderwezen en behandeld worden, 283 *enz.* Wyze, waarop de jongelingen in den rang der Mannen worden aangenomen, 292 *enz.* Van hunne Dorpen en Woningen, 297. Wyze, waarop zy hunne Legersteden veranderen, 299. Van hunne hutten, 303 *enz.* Hunne zugt voor hun Vee, en wyze, waarop zy het zelve behandelen, 306 *enz.* Gebruik dat zy van hunne melk maken, 313 *enz.* Wyze, waarop zy by nagt hun Vee bewaren, 314. Geneesmeesters en middelen, die voor het Vee geschikt, zyn, 326. Ofsers, wanneer 'er eenige Ziekte onder hunne kudde heerscht, 327. Zy dryven geen handel dan by ruiling, 334. Hunne bekwaamheid tot verscheidene Iland-

werken, 338. Zy zyn zeer afgerigt op de jagt, 347. Zy hebben eene foort van Ridderorde, 352. Wyze, waarop zy tot dezelve worden ingehuldigd, *ald.* *enz.* Hoe zy zich na hunne huldiging gedragen, 355. Wyze, waarop zy jagen en vischen, 358. zy zyn vry afgerigt op zweemmen, 361. Hunne Geneesheeren en Heelmesters, 363. Wyze, waarop zy koppen en aderlaten, 367 *enz.* Manier, waarop zy ontwingingen te regt brengen, 369. Wyze, waarop zy het hoofd scheeren, 370. Afzettingen van leden, hoe onder hen geschiedt, 370. Verscheidene foorten van geneesmiddelen, die zy gebruiken, 371. Wat zy doen na hunne herstelling van eene gevaarlyke ziekte, 373. Hunne gewoonte, wanneer iemand hunner met doodsangsten worstelt, 374. Wat zy doen nadat hy gestorven is, 375. Plegtigheden by en na de begravenis, 375. Hunne wreedheid tegen afgeleefde menschen, 382 *enz.* Schikkingen onder hen omtrent het erven, 386 *enz.* *Hottentotsch-Holland*, wat dus genoemd wordt, I. 2. *enz.* Een der vier Distrikten van *Stellenbosch*, 79. Wegen naar het zelve van de *Kaap* af *ald.* Naamsoorsprong en gestelatenis, 80. Wilde Dieren uitgeroeid, 81. Hout uitgeroeid en tot gebouwen gebruikt, 81. Rivieren, *ald.* *enz.* Hooge Berg, de *Scha-*
pen-

penberg genaamd, 83. Oude Schans, 84. Zeekoe Vallei, en Meer in dezelve. 85
Hottentots-Vifchen, twee foorten van dezelve, II. 49
Hout, gebrek aan het zelve in de *Bottelary*, I. 93.
Houtbaai, I. 43
Huisbouding der Hottentotten, I. 253
Hutten der Hottentotten befchreven, I. 303, enz.
Huwelyken der Hottentotten, merkwaardige byzonderheden wegens dezelve, I. 241 enz.

J*aar*, verdeeling van het zelve aan de *Kaap*, II. 274
Faargetyden aan de *Kaap*, I. 31 enz.
Jagt, op dezelve zyn de *Hottentotten* zeer afgerigt, I. 347
Jakbals, befchreven, I. 475
Jakob Everifen, eene foort van *Visch*, befchreven, II. 50.
 Reden van deze benaminge, 51
Icbneumon, zie *Muisbond*.
Infekten, die aan de *Kaap* gevonden worden, II. 89-108
Inwoners aan de *Kaap* trckken merkelyke voordeelen van de Schepen van vreemde Naticn, II. 285. Wyze, waarop zy de vreemdelingen ontvangen en behandelen, 286
Jongelingen, wyze waarop zy by de *Hottentotten* in den staat der Mannen worden ingehuldigd, I. 292
Joostenberg in de *Bottelary*, befchreven, I. 92

K*aap der Goede Hoop*, gelegenheid en grootte des Lands, waartoe dezelve behoort, I. 1 enz. Zy is eerst door dePortugezen ontdekt, 2 enz. Hoe de Nederlandfche Oost-Indifche Kompagnie zich hier in zekerheid gefield hebbe, 8 enz. *Jan van Riebeck* geeft de ecrfte aanleiding om 'er eene Volkplanting op te rigten, 9 enz. Eerfte vesting en gebouwen daar aangelegd, 14 enz. Oprigting van eene Kolonie en uitbreiding van dezelve, 17 enz. Verdeeling in vier Kolonien, 18 enz. Gefchapenheid van het Land, 19 enz. Grote overvloed van Zout, 21. Hoedanigheden van het water en van de mincrate wateren, 22, enz. Lugtsgeftheidheid en heerfchende winden, 23 enz. Wolken, die voor den Zuid-oosten wind gaan, 25. Warmte der Lugt, 29. De Jaargetyden, 31 enz. Het Regen Saizoen, 32. Het drooge Saizoen, 32 enz. Gefeltenis van het Weder en Veranderingen van den Barometer, 33. Hoogte van de Bergen, en de voormaafien van dezelve aangewezen, 34. Eilanden en Baayen in de nabuurfchap van de *Kaap* gelegen, 39 enz. Landaarden, welke men 'er vindt, 46
Kaapfche Kolonie, byzonderheden in dezelve befchreven, I. 65 enz. De toeneming van dezelve geeft aanleiding tot het oprigten van de *Stellenbosfche* Kolonie, 76
Kasu-

- Kaauwen* beschreven, II. 10
Kabbeljaauw beschreven, II. 51
Kanarievogels, II. 22
Kanna, een wortel, waarmede de *Hottentotten* veel op hebben, I. 261
Kapiteinen van de Kralen of Vlekken der *Hottentotten*, I. 173
Karpers beschreven, II. 57
Kasteel van de *Kaap* beschreven, I. 64
Katten, I. 457 enz.
Keizers-rivier in de *Kaapsche* Kolonie beschreven, I. 74
Kerk, in de *Kaapsche* Kolonie, stigting van dezelve, I. 52. Van binnen beschreven, 53. Onkosten in het bouwen van dezelve, 54. — In de Kolonie van *Drakenstein* beschreven, I. 100
Kerkhof, wie daar begraven worden, I. 52
Kinderpokjes aan de *Kaap*, berigt wegens dezelve, II. 316
Kirri en *Rackum*, stokken, waarvan de *Hottentotten* zich in het vegten bedienen, beschreven, I. 186
Kleeding der *Hottentotsche* Mannen en Vrouwen, I. 165
Klipvischen beschreven, II. 74
Knorbanen en *Knorbennen*, II. 27
Koeberg in de *Kaapsche* Kolonie beschreven, I. 70
Kok van het Ziekenhuis, zyne woning, I. 59
Kolonie, (*Kaapsche*) gelegenheid van dezelve, I. 48. Wyze, waarop zy door de *Hollanderen* eerst bebouwd werd, *ald.* Het Vlek en het Kasteel daar aangelegd, 49 enz. Waar, voor het aanleggen van de Kerk, de plaats was der Godsdienstoefeningen, 51. Kerk en Kerkhof daar aangelegd, 52. Het Huis van den Koster, 53. Het Ziekenhuis, door *Jan van Riebeeck* aangelegd, wordt in een Pakhuis veranderd, 55. In deszelfs plaatse wordt een nieuw aangelegd, *ald.* Loots, tot huisvesting der Slaven, 64. Paardenstal van de Kompagnie, 64. Kasteel nader beschreven, *ald.* enz.
Kompagnie, Nederlandsche Oost-Indische, wyze waarop zy opgericht is, I. 5 enz. Hoe zy zich aan de *Kaap* in zekerheid gesteld hebbe, 8 enz. Bestiering van de Kompagnie, I. 10 enz.
Konque, of Overste van de Natie onder de *Hottentotten*, I. 172
Koorn, berigt wegens den oogst van het zelve, II. 173 enz. Wyze, waarop het gedorscht wordt, 176. Wyze, waarop men het zuivert, 178. Hoe de Regeering de Tienden van het zelve invordert, *ald.*
Koppen, wyze, waarop de *Hottentotten* het doen, I. 368
Kraayen, beschreven, II. 29
Kraamvrouwen, byzonderheden wegens dezelve aan de *Kaap*, II. 310
Kraanvogels, II. 29
Krabben, verscheidene soorten van dezelve, II. 73
Kramen der Vrouwen, byzonderheden, die daaromtrent by de *Hottentotten* plaats hebben, I. 272 enz.
Kramp-

Krampuisch of *Triluisch* beschreven, II. 61. Merkwaardige eigenschap van denzelven, 62
Kreeften, Zee- en Rivierkreeften beschreven, II. 72
Krygsraad, berigt wegens denzelven, II. 241
Kwartels, II. 19
Kwikstaarten, verscheidene soorten, II. 21

L*agoa*, Baai, beschreven, I. 44
Landbouw bestaat in het teelen van Koorn en Groenten, II. 163 enz. Nadeelen voor denzelven, 170. Waarom de voordeelen, die de bewoners van de Kaap van denzelven trekken, zo groot niet zyn als zy zouden kunnen zyn, II. 289 enz.
Landdrosten berigt wegens denzelven, II. 239
Langtong, een Vogel, beschreven, II. 20
Laurens Rivier in *Hottentotsch-Holland*, hoedanigheid van dezelve, I. 82. Gebruik, dat de Heer Gouverneur van der *Stell* van dit water maakte, *ald.*
Leeuw, beschreven, I. 388. Hardheid van zyne beenderen, 389. Blyken van zyne woede, 390
Leeuwenberg, byzonderheden wegens denzelven, I. 36
Leeuwriken, II. 23
Lepelaar, van sommigen *Pelikaan* genoemd, beschreven, II. 30
Loop, (roode) mag onder de heerschende ziekten aan de
 II. DEEL.

Kaap geteld worden, II. 318
Loots, ter huisvestinge van de Slaven, in de *Kaapsche* Kolonie, I. 64
Lootsmannetjes, II. 81
Lugtsgesteldheid aan de *Kaap*, I. 23
Luibeid, een algemeen gebrek onder de *Hottentotten*, I. 152
Luijarden en *Tygers*, onderscheid tuschen deze Dieren, I. 392. Voorbeelden van hunne wreedheid, 393
Lykstatien, berigt wegens de byzonderheden, die aan de Kaap by denzelven in gebruik zyn, II. 323

M*alagas*, een Vogel, II. 14
Markt in de Kolonie van *Draakenstein*, I. 100
Marmot, I. 464
Mazelen, die aan de Kaap heerschen, II. 316
Meerlen of *Amsels*, II. 22
Meeuwen, byzonderheden wegens denzelven, II. 15
Meezen, II. 24
Milk wordt door de *Hottentotten* niet van vuiligheid gezuiverd, I. 310. Hoe de *Europeanen* zich van dezelve bedienen, I. 311
Miereneters beschreven, I. 449
Minerale wateren, hoedanigheden van denzelven aan de *Kaap*, I. 22
Moddergat, een der Distrikten van *Stellenbosch*; naamsreden en gelegenheid, I. 86. Vruchtbaarheid, *ald.* Merkwaardige Beeken in hetzelve, 87
Mollen, wyze om die te vangē,
 I. 459
 Mor-

Mormeldier, zie *Marmot*.

Mosjelbaai, I. 44

Mosjelbanks-Rivier, in de *Kaap-*
sche Kolonie, beschreven, I.
73

Mousson, omstandig berigt we-
gens de goede en kwade, aan
de *Kaap*, II. 275

Muggenvreter, II. 24 enz.

Muisbond, I. 461

Muisen, I. 459

Musfchen, II. 23

Muziek, waarvan de *Hottentot-*
ten op hunne Feesten gebruik
maken, I. 234

Mynen aan de *Kaap*, berigt
wegens dezelve, II. 197,
enz.

Nagtuilen, zie *Uilen*.

Natal, (land van) I. 44

Noordkapers, beschreven, II.
38

Oesters, byzonderheden we-
gens dezelve, II. 80

Olifanten zyn aan de *Kaap* zeer
groot, I. 395. Byzonderhe-
den tot deze Dieren behoo-
rende, 396. Vyandschap
tusfchen den Olifant en *Rhi-*
noceros, 399

Oogen, ongemakken aan dezel-
ven zyn aan de *Kaap* gemeen,
II. 321

Oorlogen onder de *Hottentotten*,
oorzaken van dezelve, I.
183. Voorbereidsels tot dezel-
ven, 184

Oost-Indische Kompagnie, staat
der *Kaapfche* Volkplantingen,
met betrekking tot dezelve,
II. 243 enz. Kosten, welke
zy jaarlyk moet maken,

244. Voordeelen, welke zy
van de *Kaap* trekt, 249-260

Opblazer, een Visch, die dus
genoemd wordt, beschreven,
II. 67

Oppermeester van het Zieken
huis, zyne woning, I. 58

Opvoeding der kinderen, ver-
waarloozing van dezelve, II.
270 enz.

Oifjen, waarvan de *Hottentotten*
zich in het gevegt bedienen,
I. 190

Overfpeel, onder de *Hottentotten*
met den dood gestraft, I.
251

P*aarden*, (wilde) aan de
Kaap, waarom de *Europeanen*
die niet tragten te temmen,
I. 406 enz.

Paardenberg scheidt de *Bottela-*
ry van het *Drakenfteinfche*,
I. 92

Paardenfjal van de *Kompagnie*,
in de *Kaapfche* Kolonie, I. 64

Paarlberg in de Kolonie van
Drakenftein, I. 101

Paarlmosfelen zyn aan de *Kaap*
te vinden, II. 75

Paarlflakken worden aan de
Kaap gevonden, II. 75

Paarwen, II. 10

Pelikaan, zie *Lepelaar*.

Pinguin, een watervogel, by-
zonderheden wegens denzel-
ven, II. 16

Piquet-bergen, in de Kolonie
van *Drakenftein*, beschreven,
I. 105

Platvisfchen, algemeene aan-
merking wegens dezelve,
II. 53

Pleister tegen de zweerende
borften der *Vrouwen*, die
haare

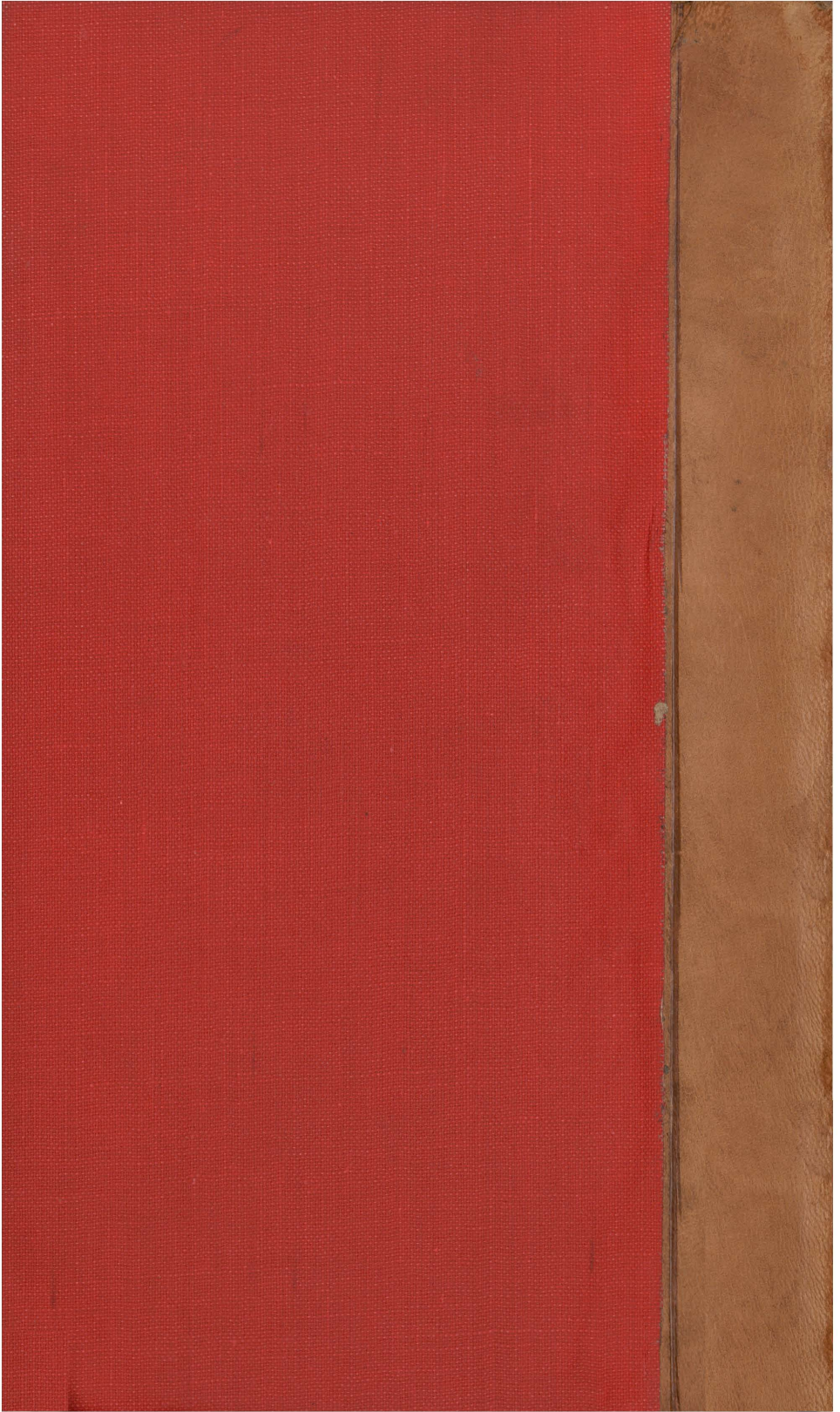
- haare kinderen zelve zogen, II. 313
- Pleuris*, of *Zydewee*, is aan de Kaap gemeen onder de Mans, maar zeldzaam onder de Vrouwen, II. 322
- Ploeg*, en wyze waarop dezelve aan de Kaap gebruikt wordt, beschreven, II. 164
- Poelknippen*, verscheidene soorten van dezelve, II. 17
- Poepbagus*, beschryving van dit Dier, I. 407
- Portugezen*, zyn de eerste ontdekkers van de Kaap der *Goede Hoop*, I. 2 enz. Zy worden door de *Hottentotten* mishandeld, 3. Zetten hun die mishandelingen betaald, 4
- Pylkokers* der *Hottentotten* beschreven, I. 188
- R**
Rackum, zie *Kirri*.
- Ratelmuis*, I. 460
- Raven*, II. 28
- Regeering*, (burgerlyke) onder de *Hottentotten*. berigt van *Kolbe* wegens dezelve, I. 172 enz.
- Rhinoceros*, beschryving van denzelven, I. 399 enz.
- Ridderorde* onder de *Hottentotten*, en wyze, waarop zy in dezelve worden ingehuldigd, I. 352 enz.
- Riebeek*, (*Jan van*) geeft de eerste aanleiding om aan de Kaap eene Volkplanting op te rigten, I. 9 enz. Hy legt 'er eene Vesting en Gebouwen aan, 14 enz. Zyne onderhandeling met de *Hottentotten*, 15 enz.
- , (*Vallei en Kasteel van*) in de Kolonie van *Drakenstein*, I. 102
- Ringgen*, die de mans om hunnen linkerarm dragen, I. 167
- Rivieren* in de *Kaapscbe* Kolonie, I. 72. — In *Hottentotsch-Holland*, 81. Men vindt in dezelve alleenlyk Zeevisch, 83. Rivier in het *Stellenboschscbe* Distrikt, en Bruggen over dezelve, 90. De vierentwintig Rivieren, eene strek, dus genoemd in de Kolonie van *Drakenstein*, I. 102
- Rivierpaard*, beschreven, I. 414, Wyze, waarop het gevangen wordt, 417
- Robben*, beschreven, II. 40 enz.
- Robben-eiland*, I. 41
- Roch*, beschreven, II. 52. Wyze waarop deze Visc door de *Hottentotten* gevangen worpt, ald.
- Roode Zand*, eene Landstreek in de Kolonie van *Waveren*, I. 106
- Rommelpot*, een muziektuig der *Hottentotten*, deszelfs maaksel en gebruik, I. 236
- Runderen* en *Schape*n beschreven, I. 435 enz.
- S**
Saldanha-Baai, I. 42
- Schaal- en Schulpvischen*, verscheidene soorten van dezelve, II. 72
- Schans (Oude)* in *Hottentotsch-Holland*, I. 84
- Schape*n, byzonderheden wegens dezelve, I. 436
- Schape*nberg, in *Hottentotsch-Holland*, beschreven, I. 83
- Schepen*, tyd wanneer zy aan de Kaap aankomen, en hoe zy

- zy ontvangen worden, II. 274
- Schigten* der *Hottentotten*, beschreven, I. 187
- Schulpsvisfchen* zie *Schaalvisfchen*.
- Scorbuit* is niet onder de heerschende ziekten aan de Kaap te tellen, II. 320
- Slakken*, verscheide soorten van dezelve, II. 76 enz.
- Slangen*, die aan de Kaap gevonden worden, II. 82-89
- Slaven*, wat werk zy in het Ziekenhuis te verrigten hebben, I. 59. Loots ter hunner huisvestinge, 64
- van de Kompagnie, hunne levenswyze, II. 298.
- Vertrek, waarin zy huisvesten, 299. Verwaarloozing van hunne kleeding, 300. Hunne Spyzen en Dranken, *ald.* Zy mesten veel Varkens, 301. Hoe hunne kinderen gedoopt worden, 303. Gestrengte wyze, waarop de ongehoorzame slaven gestraft worden, 304. Wyze, waarop de Boeren hunne slaven behandelen, 306. Van de slaven in het Ziekenhuis, 309
- Smeeren* der *Hottentotten* met vet, oorzaak, waaruit die gewoonte, volgens velen, voortkomt, I. 156
- Snoeken* beschreven, II. 70
- Sperwers*, II. 9
- Spiegelgevegten* der *Hottentotten*, I. 195 enz.
- Spieringen* beschreven, II. 80
- Spreeuwien*, II. 19
- Spyzen*, (gewone) onder de *Hottentotten*, I. 258 enz. waarop de bewoners van de Kaap elkanderen onthalen, II. 292
- Steenbraasfems*, beschreven, II. 54
- Steenbrekers*, eene soort van *Arenden* aan de *Kaap*, II. 4
- Steenen*, die op de Bergen, in de Rivieren, en in de Steengroeven gevonden worden, II. 195 enz.
- Stekelvarkens*, I. 452
- Stellenbosch*, oorsprong van die Kolonie, I. 76. — Verdient onder de buiten distrikten aan de *Kaap* alleen den naam van Dorp, *ald.* Beschryving van de Landstrefke, waarin dezelve werd aangelegd, 77. Reden van derzelve benaminge, *ald.* In de asfche gelegd, en naderhand merkelyk verbeterd, 78. Beschryving van de Kerk, *ald.* Grenzen van de Kolonie, 79. Verdeeling in vier Distrikten, *ald.* Aangenaamheid en vrugtbaarheid van het eigenlyk *Stellenbosfche* Distrikt, 88. Bergen in hetzelfde, *ald.* Rivier en Bruggen over dezelve, 89 enz. Staat der Gebouwen, 90
- Stell*, (de Gouverneur *Simon van der*) geeft den naam aan de Kolonie van *Stellenbosch*, I. 78
- Strandloopers*, eene soort van Kwikstaarten, II. 21
- Struisvogels*, byzonderheden wegens dezelve, II. 10
- Sysjes*, II. 23
- T**aal der *Hottentotten*, beschouwing van dezelve, I. 113 enz.
- Ta.**

- Tabak**, sterke begeerte van de *Hottentotten* tot dezelve, I. 269
- Tafelbaay**, beschreven, I. 39
- Tafelberg**, byzonderheden wegens denzelven, I. 35
- Tellen**, wyze, waarop dit onder de *Hottentotten* in gebruik is, I. 126
- Tiende** van het gedorschte Koorn, hoe door de Regeering ingevorderd, II. 178
- Torpedo**, zie *Krampvisch*.
- Tovery**, begrippen der *Hottentotten* wegens dezelve, I. 217
- Tribvisch**, zie *Krampvisch*.
- Tuin** van de Kompagnie, in de *Kaapfche* Kolonie, beschreven, I. 65. Verscheidene Tuinen aan dezelve behoorende, 68. en II. 187
- Tuinen**, behandeling van dezelve, II. 184
- Tuinvrugten**, berigt wegens dezelve, II. 184
- Tygers**, zie *Lulparden*.
- Tygerbergen**, in de *Kaapfche* Kolonie, beschreven, I. 69
- Tygerwolf**, I. 472
- Vee**, zugt der *Hottentotten* voor het zelve, en wyze, waarop zy het behandelen, I. 306 enz.
- Veehuysery** onder de *Hottentotten* geoorloofd, I. 248
- Veeweidery** aan de *Kaap*, II. 162
- Vegten**, wyze waarop dit by de *Hottentotten* gedaan wordt, I. 189 enz.
- Venusziekte**, plaats in het Ziekenhuis voor hun, die dezelve hebben, I. 63
- Vergiftige Vischen**, II. 68 enz.
- Verkoudheden** zyn aan de *Kaap* gemeen, II. 322
- Vinken**, II. 25
- Vischvet**, afkeer der *Hottentotten* van het zelve, I. 155
- Visfchen**, menigte van dezelve aan de *Kaap*, II. 38-81
- Vledermuizen**, II. 34
- Vliegende-Visch** beschreven, II. 64. Vervolgingen, waarvoor hy bloot staat, ald. enz.
- Vogels**, van dezelve heet men aan de *Kaap* eene grote verscheidenheid, II. 1-37
- Vrouwen** aan de *Kaap*, haare zeden, II. 295
- Vrugten**, zie *Boomen* en *Gewasfen*. De *Kaapfche* vrugten zyn zeer gezond, II. 318
- Vrugtbaarheid** van den *Kaapfchen* grond, II. 161
- U**ilen beschreven, II. 33 enz.
- V**ader van het Ziekenhuis, zyne woning, I. 58. Zyn werk en bezolding, 61
- Valleien** in de Kolonie van *Drakenstein*, I. 101 enz.
- Valken**, II. 10
- Vee**, zugt der *Hottentotten* voor het zelve, en wyze, waarop zy het behandelen, I. 306 enz.
- Veehuysery** onder de *Hottentotten* geoorloofd, I. 248
- W**agenmakers-Vallei in de Kolonie van *Drakenstein*, I. 101
- Wapenen**, waarvan de *Hottentotten* zich in het oorlogen bedienen, I. 186
- Water**, hoedanigheden van het zelve aan de *Kaap*, I. 22. Hoedanigheid van het zelve in de Bottlary, 92
- Warmte** der lugt aan de *Kaap*, I. 29
- Waveren**, (Kolonie van) wanneer opgerigt, en waarom dus

- genoemd, I. 105. Het Roo-
de Zand, eene Landfreetk in
dezelve, 106. Het Zwarte
Land, mede een ftreek in de-
ze Kolonie, 106. Gesteitenis
van den grond, *ald.*
- Weder aan de Kaap*, gesteitenis
van het zelve, I. 33
- Winden*, die meest aan de *Kaap*
heerschen, I. 23
- Wolken*, die aan de *Kaap* den
Zuid-oosten wind voorgaan,
I. 25
- Wolven*, I. 471
- Wynen aan de Kaap*, onderschei-
dene foorten van dezelve, II.
180. Hoedanigheid en behan-
deling van dezelve, 183
- Wyngaardlysters*, II. 18
- Wynooft*, tyd van denzelven,
II. 182
- Wynftokken*, hoe zy aan de *Kaap*
vermenigvuldigd zyn, II. 179
- Wynsteelt*, berigt wegens dezel-
ve, II. 179
- Z***andknyper* beschryving van
dezen Visch, II. 54
- Zebra*, of gestreepte Ezel be-
schreven, I. 423
- Zee-arenden*, II. 4
- Zeebonnen*, zie *Robben*.
- Zeeke-vallei* en Meir in dezel-
ve, ten noorden van *Hotten-
totsch-Holland*, I. 85
- Zeeleeuw* beschreven, II. 42 enz.
- Zeevarken*, II. 48
- Zee-visch*, verscheidenheid van
dezelve, II. 51
- Zee-zwaluwen*, II. 13
- Zieken-buis*, door *Fan van Rie-
beck* aangelegd, wordt in een
Pakhuis veranderd - I. 55. in
dcszelfs plaatse wordt een
nieuw gestigt, *ald.* Schikken-
gen in het zelve gemaakt,
56. Vensters van het zelve,
57. Woningen der Bedienden,
58. Verschillende plaatsen in
het zelve voor luiden, die
met onderscheidene ziekten
behebd zyn, 60 enz. Schik-
kingen tot bezorging der zie-
ken, *ald.* Het Gebouw staat
rondom in het water, 63
- Zieken-moeaer*, haare woning,
I. 58
- Ziekentroosters* voor de bezetting
en voor het Ziekenhuis, I. 62
- Ziekten*, die aan de *Kaap* heer-
schen, II. 310 enz. Befmet-
telyke zyn er zeldzaam, 318
- Zilvervischen*, beschreven, II.
57
- Zolder* van het *Ziekenhuis*, waar-
toe gebruikt wordt, I. 63
- Zout*, groote overvloed van het
zelve aan de *Kaap*, I. 21
- Zoutrivier*, in de *Kaapsche* Ko-
lonie, I. 73
- Zuid-ooste wind* wordt doorgaans
voorgegaan van wolken, I.
25
- Zwaluwen*, II. 12
- Zwarte-Land*, een ftreek in de
Kolonie van *Waveren*, I. 106
- Zwellendam*, oprigting en gele-
genheid van dat Landdrost-
schap, I. 107
- Zwynen*, (*wilde*) algemeen be-
rigt wegens dezelve, I. 434
- Zydwae*, zie *Pleuris*.

N.A. BESCHRYV
VAN DE KAAP
DE GOEDE HOOP
1777

II